

Professorsförbundets rekommendation om god sed vid avtal om upphovsrätt

Upphovsrätten tillhör upphovsmannen, dvs. den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk. I Finland regleras upphovsrätten och skyddets omfattning i upphovsrättslagen.

Upphovsrätten tryggar tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna även inom universitetssektorn:

- Var och en har rätt att skydda de materiella och immateriella förmåner som härrör från hans eller hennes vetenskapliga, litterära eller konstnärliga produktion.
- Upphovsmannens rätt att bestämma över kommersiell eller annan ekonomiskt betydelsefull användning av sitt verk tryggas av det grundlagssenliga egendomsskyddet.
- Upphovsrätten tryggar vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet.
- Upphovsrätten tryggar yttrandefriheten.
- Upphovsrätten tryggar vars och ens rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete eller yrke som han eller hon valt fritt.

.....

Utan upphovsrätt tillgodoses inte vetenskapens, konstens och den högsta utbildningens frihet. Vetenskapens frihet omfattar vetenskapsidkarens rätt att välja forskningstema, forskningsmetoder och publiceringskanaler. Även inom konsten råder frihet i fråga om uttrycksätt och metoder. Undervisningens frihet inkluderar bland annat lärarens rätt att undervisa på det sätt han eller hon vill, både innehållsmässigt och i fråga om metoder.

Universitetssektorns särdrag innebär att upphovsrätten är tätt förknippad med universitetslärarnas och universitetsforskarnas rätt att skaffa sin försörjning. Universitetslärarna och forskarna både skapar verk och använder dem. En lärare behöver rätten till sitt undervisningsmaterial. En universitetsforskare behöver rätten till sina verk, sina opublicerade manuskript och sina insamlade data. Eftersom anställningsförhållandena i universitetssektorn till stor del är korta visstidsanställningar äventyras universitetsforskarnas och universitetslärarnas möjligheter att skaffa sin försörjning och avancera i sin karriär om de saknar permanenta rättigheter till resultatet av sitt eget vetenskapliga och konstnärliga arbete. Universitetet har en lagstadgad skyldighet att sträva efter att främja den anställdas utveckling i karriären.

.....

Upphovsrätten tillhör upphovsmannen. I sitt arbete skapar den anställda kontinuerligt material som utgör eller innehåller upphovsrättsligt skyddade verk. Med verk avses också verk som är föremål för upphovsrätten närstående rättigheter, såsom fotografier, presentationer, förteckningar eller databaser.

Det är oskäligt och strider mot god sed att kräva att en anställd överlåter sin egendom till universitetsarbetsgivaren i samband med att personen anställs. Vederlagsfria avtalsklausuler av allmän natur om överlåtelse av den anställdas upphovsrätt till universitetsarbetsgivaren som ingås i samband med anställningen strider principiellt mot god sed och är oskäliga eller ogiltiga.

Det upphovsrättsliga skyddet hindrar inte att andra använder verket i sin undervisning och forskning så länge lagens villkor uppfylls.

I vissa situationer finns en särskild anledning att avtala om överlåtelse av den anställdas upphovsrätt, och överlåtelsen ligger också i båda parternas intresse. Parterna bör då beakta att överlåtelsen av upphovsrätten också överensstämmer med den anställdas intressen och att en ersättning betalas.

Professorsförbundet rekommenderar följande villkor vid avtal om upphovsrätt.

Mall för avtalsvillkor gällande upphovsrätt

”Upphovsrätt och rättigheter till material

Universitetet och den anställda avtalar på följande sätt om upphovsrätten.

Upphovsrätten tillhör den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk. Den anställdas upphovsrätt överförs inte till universitetet när arbetsavtalet ingås och inte heller under anställningsförhållandet på annat sätt än i enlighet med dessa avtalsvillkor.

Den anställda överlåter upphovsrätten till universitetet till de delar som:

- verket uttryckligen är ett beställningsarbete, och en överenskommelse om överlåtelse av upphovsrätt som är begränsad till beställningsarbetet har ingåtts i samband med beställningen,
- den anställda anställs uttryckligen för att uppfylla universitetets skyldigheter gentemot en tredje part, universitetet har förbundit sig att överlåta de upphovsrätter som är förknippade med projektet till denna

tredje part, den anställda när arbetsavtalet ingåtts har delgetts villkoren för upphovsrätten enligt det avtal som ingåtts med den tredje parten, det är nödvändigt att upphovsrätten överläts för att universitetet ska kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot den tredje parten och en uttrycklig, skälig ersättning betalas för överlåtelsen av upphovsrätten (bilaga),

- verket representerar den gemensamma verksamhetens aktuella tillstånd i universitetsgemenskapen vid varje given tidpunkt, dvs. det är en följd av sådan långvarig verksamhet som bedrivs med universitetets finansiering och andra resurser och där deltagarna ständigt växlar och verket kontinuerligt förändras (exempelvis programvara och anvisningar som normalt används i universitetens förvaltning),
- upphovsrätten överläts under anställningsförhållandet i samband med ett uttryckligt förlagsavtal eller
- avtal om överlåtelse av upphovsrätt och villkoren för detta ingås under anställningsförhållandet uttryckligen enligt kategorier av verk eller specifikt för varje verk eller material mot en skälig ersättning.

Om inget annat uttryckligen överenskommit överläter den anställda endast den parallella nyttjanderätten till verket eller materialet. Nyttjanderätten gäller endast Finland om inget annat uttryckligen överenskommit (bilaga).

Den parallella nyttjanderätten upphör när den anställdas anställningsförhållande upphör. Om den anställda har sparat en avhandling eller något annat verk i arbetsgivarens register över öppen vetenskap förlängs emellertid den parallella nyttjanderätten om inte den anställda kräver att verket avförs från registret.

Den anställda överläter inte upphovsrätten till sitt eget undervisningsmaterial. Parterna kan separat avtala om överlåtelse av parallell nyttjanderätt i fråga om uttryckligt undervisningsmaterial mot en skälig ersättning (bilaga).

Universitetet har inte rätt att överlåta rättigheter som det förvärvat till en tredje part.

Den anställda är inte skyldig att samtycka till en överlåtelse av upphovsrätt. Dessa avtalsvillkor gäller inte andra industriella rättigheter och inte heller rätten till personuppgifter.

Dessa villkor kompletteras av en bilaga som utgör en väsentlig beståndsdel av avtalet.”

”Bilaga

Särskilda villkor när en anställd anställs uttryckligen för att uppfylla universitetets skyldigheter gentemot en tredje part mot en skälig ersättning:

- Avtal som ingåtts med en tredje part:
- Det sätt som den anställda delgetts villkoren i fråga om upphovsrätten i ett avtal med en tredje part:
- Till vilka delar det är nödvändigt att överlåta upphovsrätten för att universitetet ska kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot en tredje part:
- Orsaken till att det är nödvändigt att överlåta upphovsrätten för att universitetet ska kunna uppfylla sina skyldigheter gentemot en tredje part:
- Den ersättning som betalats eller kommer att betalas för överlåtelsen av upphovsrätten:

Särskilda villkor när parterna mot en skälig ersättning kommer överens om mer omfattande rättigheter än parallell nyttjanderätt:

- De verk som avtalet gäller:
- Den rättighet som överläts:
- Den begränsade giltighetstiden för den rättighet som överläts:
- Den ersättning som betalats eller kommer att betalas för överlåtelsen av rättigheten:

Särskilda villkor när parterna separat kommer överens om vilka länder överlåtelsen av den parallella nyttjanderätten (eller andra begränsade rättigheter) gäller. Parterna väljer ett eller flera av följande alternativ:

- Överlåtelsen gäller de länder som räknats upp separat. Förteckning över länder som överlåtelsen gäller:
- Överlåtelsen gäller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet: Ja/Nej
- Överlåtelsen gäller globalt: Ja/Nej
- Överlåtelsen gäller inte de länder som räknats upp separat. Förteckning över länder som överlåtelsen inte gäller:

Särskilda villkor när parterna avtalar om överlåtelse av parallell nyttjanderätt i fråga om uttryckligt undervisningsmaterial mot en skälig ersättning:

- Undervisningsmaterial som överlåtelsen av parallell nyttjanderätt gäller:
- Den ersättning som betalats eller kommer att betalas för överlåtelsen av rättigheten: ”